

| DN Debatt

DN Debatt. "De två viktiga principerna som säkrade USA:s demokrati"

PUBLICERAD I GÅR 21:00

Ett överraskande stort antal rapporter i amerikanska massmedier vittnar om valförrättarnas starka vilja att leva upp till principen om opartiskhet i rösträkningen oberoende av deras partitillhörighet, skriver Bo Rothstein. På bilden: Gabriel Sterling, en nära medarbetare till Georgias republikanske statssekreterare Brad Raffensperger, avfärdar president Trumps påståenden om valfusk. Foto: Michael M Santiago/TT

DN DEBATT 12/1.

Bo Rothstein: Det är bekymmersamt att betydande delar av forskarsamhället tagit avstånd från dessa för demokratin grundläggande principer.

Den amerikanska demokratin tycks ha klarat sig. Två för demokratin centrala principer har upprätthållits: principen om opartiskhet i fullgörandet av offentliga uppgifter och principen om kunskapsrealism.

Demokrati är en skör styrelseform. Historien har visat att demokratier kan undermineras på flera olika sätt. Det kan ske

hastigt som vid en statskupp men de kan också undergrävas mera långsamt som nu sker i Polen och Ungern. Baserat på forskning om hur demokratier har kollapsat har man från statsvetenskapligt håll pekat på att det finns några saker man särskilt bör se upp med.

Om det finns politiska ledare som inte tydligt tar avstånd från politiskt våld, som inte respekterar sina motståndares demokratiska rättigheter och som inte klart markerar att de respekterar ett valresultat som går emot dem så är demokratin i fara. Redan under sin valkampanj och än mer under sin tid som president har Donald Trump klart brutit mot dessa tre principer. Hans många falska påståenden om att valet inte har gått korrekt till och att han i själva verket vunnit, hans stöd till sina republikanska partikollegors ansträngningar att försvåra minoritetens valdeltagande samt hans hetsande av [den mobb som med våld bröt sig in i kongressen den 6 januari](#) är tydliga exempel.

Demokratin hade turen på sin sida denna gång, men turen är som bekant en opålitlig partner.

Men den amerikanska demokratin förefaller nu ha klarat sig. [Demokratins institutioner har "stått pall" säger man.](#) Vi behöver emellertid nu mer noga analysera vad det är för principer och institutioner som faktiskt har räddat den amerikanska demokratin.

Några saker kan man avfärda:

- Man kan ställa ifråga om **själva det demokratiska valet** varit avgörande. Visserligen vann Joe Biden men i många av de avgörande delstaterna var hans vinst ytterst knapp. Trots Trumps upprepade lögnar och många attacker mot demokratins grundprinciper fick han drygt 11 miljoner fler röster än vad som var fallet då han segrade 2016. Vi hörde alltså inte ett rungande ja till demokratins försvar från den amerikanska väljarkåren. Demokratin hade turen på sin sida denna gång, men turen är som bekant en opålitlig partner.
- Det är knappast heller **principen om fria medier** som nu har räddat USA:s demokrati. Trump har, fram tills alldeles nyligen, haft fri tillgång till sociala medier och ett antal viktiga tv-kanaler har stött honom.
- Det är inte heller förekomsten av ett **fritt organisationsväsende** eftersom Trump har haft ett betydande stöd från många frivilliga organisationer.
- Det är inte heller ett **fritt partiväsende** eftersom Trumps lögnar om ett manipulerat val har haft [stort stöd av många framträdande republikanska politiker](#). Till detta ska läggas att

det republikanska partiets strävan att försvåra för minoriteter att rösta och deras försök att [manipulera indelningen av valdistrikt](#) till sin fördel började långt före Trump-eran och med all sannolikhet kommer att fortsätta.

- Det är heller inte ”**det fria näringslivet**” som har räddat den amerikanska demokratin eftersom man från detta håll översköljt Trump och hans partikollegor med [enorma mängder pengar](#).

I stället är det två andra principer som nu har säkrat

USA:s demokrati: Dels principen om opartiskhet i genomförandet av offentliga uppgifter, dels principen om kunskapsrealism.

1 Vad gäller principen om opartiskhet syftar jag på alla de valförrättare i USA, [många av dem republikaner](#), som stått emot Trumpadministrationens upprepade försök att tubba dem till att [underkänna lokala valresultat](#) som inte gett Trump segern. Trump har som bekant också i [ett nu berömt inspelat telefonsamtal personligen försökt förmå den ansvarige för räkningen i delstaten Georgia, Brad Raffensperger, att ”hitta” det antal röster som skulle göra att Trump stod som vinnare.](#)

Hade domstolarna och valförrättarna gett upp principerna om opartiskhet och kunskapsrealism för att av partipolitiska och/eller ideologiska skäl underkänna valresultatet, eller ansett att det existerar ”alternativa valresultat”, hade förmodligen den amerikanska demokratin nu varit bortom räddning.

Ett överraskande stort antal rapporter i amerikanska massmedier vittnar om valförrättarnas starka [vilja att leva upp till principen om opartiskhet](#) i räkningen oberoende av deras partitillhörighet. Den statsvetenskapliga forskningen ger också ett stort stöd till att en [opartisk och professionell valadministration](#) är ett [villkor för att etablera en fungerande demokrati](#). Till detta ska läggas att domstolarna i USA och även dess högsta domstol, trots att domarna där utses på delvis politiska grunder, vägrade efterkomma Trumps krav på att underkänna valresultatet eftersom han inte kunde uppvisa några belegg för förekomsten av oegentligheter i röstsammanräkningen.

2 Principen om kunskapsrealism handlar om sanningsbegreppet. Enkelt uttryckt om det är möjligt att veta om något är sant eller om detta alltid är en fråga som bestäms av maktförhållanden eller av de föreställningar som är dominerande i kulturen. Uppenbart har de

valförrättare, de domare och de journalister som hävdar att det inte förekommit oegentligheter i valet i en utsträckning som kan ha påverkat resultatet varit besjälade av en realistisk uppfattning om möjligheterna att nå säker kunskap om vad som är sant och vad som inte är sant.

ANDRA LÄSER

VÄRLDEN

Expert: Värsta veckorna hittills i Storbritannien

I GÅR 11:24

EKONOMI

Så mycket kostar dina elapparater i drift varje år

I GÅR 05:12

EKONOMI

SAS vd Rickard Gustafson lämnar bolaget för SKF

I GÅR 20:07

Deras bestämda avfärdande av Trumpadministrationens påståenden om fusk i rösträkningen måste ha grundats på en idé om att det faktiskt går att fastslå vad som är sant och vad som falskt. Hade domstolarna och valförrättarna gett upp principerna om opartiskhet och kunskapsrealism för att av partipolitiska och/eller ideologiska skäl underkänna valresultatet, eller ansett att det existerar "alternativa valresultat", hade förmodligen den amerikanska demokratin nu varit bortom räddning.

Vad som förtjänar att framhållas är att både principen om opartiskhet och idén om kunskapsrealism är starkt ifrågasatta både generellt men också inom delar av forskarsamhället. Vad gäller opartiskhet så menar till exempel en betydande inriktning inom ekonomi och statsvetenskap som brukar benämnas "public choice" att alla som innehar ett offentligt ämbete enbart strävar efter att använda detta för att tjäna sitt (ekonomiska eller politiska) egenintresse. Opertiskhet är en nullitet i denna ofta åberopade teori. Likaså förhåller det sig med den identitetspolitiska teori som gjort sig bred inom stora delar av humaniora.

Allmänt anses inom denna inriktning att det inte går att med några säkra metoder fastslå vad som är sant utan att sådant avgörs av etablerade maktförhållanden alternativt våra personliga och ideologiska uppfattningar.

En person med en viss identitet (etnisk, religiös, sexuell, kulturell, ideologisk) kan enligt detta synsätt aldrig förhålla sig opartisk till något eller någon med en annan identitet. Vad gäller principen om kunskapsrealism så har även här stora delar av humaniora men också delar av samhällsvetenskapen blivit

anfäktade av relativistiska synsätt som går under benämningen postmodernism. Allmänt anses inom denna inriktning att det inte går att med några säkra metoder fastslå vad som är sant utan att sådant avgörs av etablerade maktförhållanden alternativt våra personliga och ideologiska uppfattningar.

Principen om opartiskhet i fullgörandet av offentliga uppgifter och principen om kunskapsrealism utgör således grundstenarna för upprätthållandet av en fungerade demokrati. Det är därför bekymmersamt att betydande delar av forskarsamhället tagit avstånd från dessa för demokratin grundläggande principer.

DN Debatt. 12 januari 2021

Debattartikel

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet:

"De två viktiga principerna som säkrade USA:s demokrati"

TEXT

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt
